

STAJALIŠTA POLITIČKIH STRANAKA O SUSTAVU OBRAZOVANJA I ZNANOSTI

UVOD

Za koji dan treba izaći na birališta. Da bi vam bilo lakše odlučiti za koga glasovati Sindikat će vam pomoći tako što će vam približiti stajališta relevantnih političkih grupacija. Ne mogu svi naši članovi sve pratiti, a Sindikat je to i ovako dužan činiti u područjima s kojima se bavi. Obrazovanje, znanost, zdravstvo, ekonomske perspektive te pitanja socijalne pravde i očuvanja socijalne države područja su od životne važnosti za sve naše građane, a za naše članove i od profesionalnog interesa. Kvaliteta vaših života može ovisiti o izboru birača, stoga je Sindikat dužan izvijestiti vas o stajalištima stranaka, a vi niste dužni to poslušati. Vaši kriteriji pri izboru mogu biti izvan područja koje prikazujemo, ali ako su vam te teme važne onda se nadamo da će vam naša izvješća pomoći.

U ovom prvom tekstu iscrpno ćemo vas upoznati sa stajalištima političkih stranaka o bitnim problemima obrazovnog sustava onako kako su ih prepoznali i artikulirali sindikati vertikalne obrazovanja. Koristili smo programe stranaka, medijske izjave njihovih predstavnika, a da bismo bili što objektivniji organizirali smo i okrugli stol na temu obrazovnih politika.

Tekst je napravljen tako da vam omogućuje u prvom dijelu brzi i kratki uvid za sve one koji nemaju vremena. Za sve one koji pak žele studiozno pristupiti problematici u nastavku mogu pročitati detaljnije i to na dva načina: prvo, po kriteriju ključnih problema, a zatim isto to, ali opširnije i integralno po strankama.

Sindikalna artikulacija najvažnijih problema po riječima ministra znanosti već je sama za sebe mali program pa ga možete usporediti s izjavama i stajalištima stranaka. On se nalazi kao uvod u stranačke odgovore na probleme.

U nastavku ovaj tekst ima sljedeće cjeline:

[Osvrt na najvažnije probleme obrazovnog sustava i odgovori stranaka](#)

[Obavijest o okruglom stolu](#)

[Stajališta stranaka po pojedinim pitanjima](#)

[Tablični pregled stajališta stranaka](#)

[Integralna stajališta stranaka](#)

OSVRT NA NAJVAŽNIJE PROBLEME OBRAZOVNOG SUSTAVA

Podijelili smo pitanja i probleme u pet cjelina: 1. kvaliteta obrazovanja 2. kurikularna reforma 3. materijalni položaj i financiranje 4. privatizacija, vaučerizacija i jednaka dostupnost te 5. znanost i visoko obrazovanje.

Većinu nas najviše zanima što nam stranke govore o materijalnim uvjetima za rad, financiranje obrazovanja i znanosti i hoće li nam smanjivati plaće ili će ih možda povećavati. Nismo dobili zadovoljavajuće odgovore na ta pitanja. Tek je jedna skupina stranaka bila nešto konkretnija. To je i očekivano jer o tome ne odlučuju u strankama ljudi koji kreiraju obrazovne politike, već je to rezultanta ekonomske politike te svih drugih silnica na koje utječu mnogi drugi interesi, grupacije i pojedinci u strankama i na vlasti. Stoga je za odgovor na to pitanje važnija tema koju najavljujemo, a to su ekonomske politike stranaka.

Ljude u znanosti zanima odnos prema bolonjskom procesu, a sve nas zanima hoće li se obrazovni sustav privatizirati, hoće li uvesti zlokobnu vaučerizaciju, tj. drugim riječima hoće li se ojačati ili oslabiti ustavno načelo o jednakoj dostupnosti obrazovanja kao javnog dobra. Nismo stekli dojam da će se većina stranaka tu upušćati u neprihvatljivu avanturu i eksperimentiranje. Možda tek neke priželjkuju radikalnije postupke.

Pitanje je i kako unaprijediti kvalitetu podučavanja i učenja, kako iskorijeniti nasilje u školama, kako upravljati školama i hoće li sve stranke raditi na promjeni načina učenja u školama. Većina nije spremna napustiti ili mijenjati kurikularnu reformu, dok o nasilju u školama nemaju odgovora. Oko unapređenja podučavanja svi imaju sličan odgovor koji nas zadovoljava, a to je da nagrađivanjem treba razlikovati dobar od lošeg rada.

Prije cjelovitog odgovora stranaka na naša pitanja pogledajte obavijest o okruglom stolu.

OBAVIJEST O OKRUGLOM STOLU

U organizaciji Matice hrvatskih sindikata 26. listopada 2015. održan je okrugli stol na temu obrazovanja i znanosti, na kojem su predstavnici političkih stranaka i predizbornih koalicija imali priliku predstaviti svoje programe.

U raspravi su kao predstavnici svojih političkih opcija sudjelovali **Nikola Ružinski** i **Martin Oršolić** iz Domoljubne koalicije (nositelj koalicije je HDZ), ministar znanosti, obrazovanja i sporta **Vedran Mornar** kao predstavnik koalicije Hrvatska raste (nositelj je SDP), **Jelena Pavičić Vukičević** iz Koalicije rada i solidarnosti (nositelj je stranka Bandić Milan 365), **Gordana Rusak** iz MOST-a nezavisnih lista, **Ivo Josipović** iz stranke Naprijed Hrvatska (koja sudjeluje u koaliciji Uspješna Hrvatska), **Ivan Buljan** i **Gordan Cmrečki** iz ORaH-a te **Ivica Puljak** iz stranke Pametno.

Potom su izrečene stavove analizirali stručni komentatori **Saša Ceci** (Institut Ruđer Bošković), **Zoran Kurelić** (Fakultet političkih znanosti u Zagrebu) te savjetnik premijera za znanost **Neven Budak** (Filozofski fakultet u Zagrebu). Osvrt su dali i sindikalni čelnici **Vilim Ribić** (predsjednik Matice), **Branimir Mihalinec** (predsjednik NSZSSH), **Igor Radeka** (predsjednik NSZVO) i **Sanja Šprem** (predsjednica SHU).

STAJALIŠTA STRANAKA PO POJEDINIM PITANJIMA

Koalicije i stranke dale su odgovore na probleme koje su sindikati popisali i oblikovali. Prvo ćete naći sindikalna stajališta, a zatim odgovore na ta stajališta. **U odgovorima smo podcrtali ono što je sindikatima nesporno prihvatljivo i važno te što im se čini uvjerljivim.** Iza teksta imate tablični pregled po strankama i pitanjima.

KVALITETA OBRAZOVANJA

SINDIKATI VERTIKALE:

- 1) Mnoge škole ne nude dovoljno poticajni radni ambijent u kojem su svi sudionici usmjereni samo na učenje i rad, nastavnici nemaju odgovarajuće instrumente upravljanja učenjem i učenicima u svojim mikro sredinama, **nastavnicima je potkopan autoritet regulatora procesa, česti su predmet nasilja i omalovažavanja**, sustav ne štiti one koji bi trebali voditi proces već štiti destrukciju pojedinaca u ime navodne humanosti i time ubija produktivnost sredine.
- 2) **Poticaji za dizanje kvalitete su isključivo individualni** i dolaze uglavnom iz entuzijazma nastavnika i njihovog emotivnog odnosa prema mladim ljudskim bićima. Međutim, **znatan je broj onih kojima je sustav ubio svaki entuzijazam** (učitelji su zatrpani papirologijom, a sustav nema niti mrkve niti batine) i koji ne odrađuju svoj posao kvalitetno. Vidljivo je to u potrebi velikog broja đaka za uzimanjem instrukcija. Sustav ocjenjivanja učenika izgubio je svaki smisao - svi su odlikaši?
- 3) **Programi škola, upisna politika na sveučilištu pa i sadržaji studijskih programa pokazuju nepodudarnost s potrebama gospodarstva i društva općenito.**
- 4) **Školski odbori** nisu mjesta kompetentnog nadzora nad radom škola. **U njima je utjecaj lokalne politike najčešće nekoristan i nekvalitetan.**

DOMOLJUBNA KOALICIJA: Zalaže se za unapređenje kvalitete kroz napredovanje nastavnika. Školske programe će prilagoditi potrebama tržišta rada. Smatraju kako na sveučilištima ne postoji upisna politika. O problemu nasilja nad nastavnicima i politici u školskim odborima nisu se izjasnili.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE: Dići će kvalitetu rada nastavnika kroz njihovo ocjenjivanje, a nastava u jednoj smjeni je dugoročni plan. Na pitanja o nasilju nad nastavnicima, upisnoj politici te školskim odborima, odgovore nismo dobili.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI: Prekvalificirat će nastavnike koji su tehnološki višak te ih sve konstantno stručno usavršavati kako bi se podigla kvaliteta rada. Uz pomoć EU fondova će promijeniti programe obrazovanja kako bi stvorili kompetentne ljude koji su sposobni funkcionirati na tržištu rada. Decentralizacijom će omogućiti lokalnoj zajednici da prema svojim potrebama otvara vrtiće i škole. Smatraju da je utjecaj lokalne politike na školske odbore neminovan.

MOST: Stimulirati će studije nastavničkih usmjerenja. Nastavnike će od nasilja zaštititi zakonom koji bi propisivao kazne. Kroz EU projekt EcoRaMa (ekologija, računarstvo i matematika) kurikulum ovih područja će uskladiti s potrebama poslodavaca. O politici u školskim odborima nisu se izjasnili.

NAPRIJED HRVATSKA: Nastavnicima treba smanjiti administrativni dio posla kako bi vrijeme potrošeno na nju mogli iskoristiti za korisnije stvari. Treba izraditi projekcije potreba tržišta rada i prema tome napraviti kurikulume od kojih bi gospodarstvo imalo koristi.

ORAH: Stvorit će nastavni program koji neće opterećivati učenike te će unaprijediti socijalni i profesionalni status nastavnika kroz uvođenje motivirajućeg sustava napredovanja. Za nasilje nad nastavnicima nisu ponudili rješenje. Treba smanjiti broj učenika u razredu radi kvalitetnijeg rada s učenicima i kvalitetnijeg ocjenjivanja. Potrebna je jedinstvena strategija razvoja ljudskih potencijala usklađena s gospodarskom i obrazovnom strategijom. U školskim odborima trebaju sjediti građani i roditelji.

PAMETNO: Do 2031. (stranka Pametno želi postaviti obrazovanje i znanost kao temelj društva do 2013. godine) sve škole bi trebale biti u jednoj smjeni, a učitelji jedno od najpoželjnijih 10 zanimanja. Rezultati PISA testova za hrvatske učenike trebaju biti iznad prosjeka OECD zemalja. Treba maknuti politiku iz školskih odbora.

KURIKULARNA REFORMA

SINDIKATI VERTIKALE:

- 1) Naša djeca uče činjenice kojima su preopterećena, ali ne i rješavanje problema. Našu djecu učimo pamtiti, a ne misliti. MZOS je započeo na tom tragu **reformu kurikuluma** kao jedan opsežan

zadatak. Kako ocjenjujete tu reformu? Hoćete li uključiti nastavnike u kreiranje programa, a sindikate prihvatiti kao ravnopravne socijalne partnere u kreiranju obrazovanja?

- 2) **Državna matura** suočena je s nizom slabosti. Treba li što mijenjati u sustavu državne mature? Treba li ju ukinuti? Što je sa strukovnom maturom?

DOMOLJUBNA KOALICIJA: Kurikularnu reformu treba provesti, ali će je ponešto izmijeniti i popraviti uz konzultacije nastavnika i stručnjaka. Poticat će kreativnost, poduzetnički duh i informatičke vještine učenika. Osigurat će trajnost udžbenika kako bi se isti mogli nasljeđivati. Nastavu u jednoj smjeni uspostaviti će kroz nekoliko godina uz pomoć sredstava iz EU fondova. O državnoj maturi se nisu izjasnili.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE: Nastavit će kurikularnu reformu uz gotovo milijardu eura iz EU fondova, a najviše sredstava će uložiti u edukaciju nastavnika kako bi mogli ta znanja na novi i moderniji način prenijeti učenicima. Državnu maturu će zadržati s promjenom pitanja s faktografije na rješavanje problema. Žele provesti cjelovitu reformu strukovnog obrazovanja, ali nisu rekli što pod tim podrazumijevaju.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI: Podržavaju kurikularnu reformu te će u nju uključiti građanski odgoj kao zaseban predmet u školama. Nisu ništa rekli o državnoj maturi.

MOST: Podržavaju kurikularnu reformu te će izraditi kurikulum u suradnji s poslodavcima kako bi se obrazovni proces prilagodio kompetencijama koje se traže u gospodarstvu te će pri tome iskoristiti i sindikalno iskustvo u punom potencijalu. Državnu maturu će zadržati, ali uz poboljšanja od strane stručnjaka i iskustvo sindikata.

NAPRIJED HRVATSKA: Treba izraditi potrebe tržišta rada i prema tome napraviti kurikulume od kojih bi gospodarstvo imalo koristi i stoga ih i financiralo. O državnoj i strukovnoj maturi se nisu se izjasnili.

ORAH: Ocjenjuju pozitivnim kurikularnu reformu kojom će se kreirati nastavni planovi i programi utemeljeni na ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje te su podržali Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije. Potrebno je prilagoditi državnu maturu učenicima srednjih strukovnih škola radi izbjegavanja klasne diferencijacije učenika.

PAMETNO: Provest će cjelovitu kurikularnu reformu, u kojoj trebaju sudjelovati stručnjaci iz područja obrazovanja. U kurikulum treba uklopiti i građanski odgoj. Smatraju kako djeca nisu preopterećena već ih treba dodatno opteretiti, a sustav postaviti tako da omogućuje obrazovanje kroz cijeli život. Državnu maturu će zadržati, ali popraviti.

MATERIJALNI UVJETI

SINDIKATI VERTIKALE:

- 1) **Financiranje obrazovanja i znanosti je izuzetno nisko.** Manje od Hrvatske kao udio u BDP-u izdvajaju samo Bugarska, Rumunjska i Slovačka.
- 2) Neoliberalna propaganda u dijelu utjecajnih medija već sada pred javnost stavlja priču o **navodnom imperativu novog smanjenja plaća u javnom sektoru**, kao da dosadašnje smanjenje nije dalo pogubne učinke po nacionalnu ekonomiju i kao da je smanjilo javni dug. Postavljaju to kao gotovu stvar, kao da sve stranke znaju da je to neminovno, samo stranke, kažu oni, kriju svoje namjere kako ih ne bi otkrilo 600 tisuća birača (zaposlenici u javnom sektoru i njihove obitelji).

DOMOLJUBNA KOALICIJA: Novac za financiranje obrazovanja i znanosti te povećanje plaća treba doći iz povećanja BDP-a te iz EU fondova, a plan im je povećati ulaganja već u 2016. godini.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE: Do 2020. će iz EU fondova uložiti 7,5 milijardi kuna za sve programe u sustavu obrazovanja i znanosti, uključujući i poboljšanje studentskog standarda i infrastrukture. Plaće nastavnika trebaju rasti sukladno rastu BDP-a.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI: Više novaca za obrazovanje i znanost te plaće moći će se izdvojiti tek gospodarskim rastom, a cilj im je sudjelovanje prosvjete s najmanje 9,5% u ukupnom proračunu u trećoj godini mandata.

MOST: Novac koji odlazi u proračunske rupe usmjeriti će u STEM područja (znanost, tehnologija, inženjering, matematika) jer ta područja mogu izvući zemlju iz krize. Kvalitetne nastavnike će nagraditi napredovanjem.

NAPRIJED HRVATSKA: Pokušat će privući sredstva iz privatnog sektora poreznim olakšicama za ulaganje u znanost i obrazovanje. Nastavnici i znanstvenici ne bi trebali biti u sustavu koeficijenata već treba novčano nagraditi one koji daju više kako bi ih se motiviralo – uvesti meritokratski sustav na mjerljivim rezultatima. Vratiti u nastavničku satnicu njihove izvannastavne aktivnosti jer škola ne služi samo za obrazovanje nego i za odgoj.

ORAH: Kroz reformu javne uprave, teritorijalni preustroj i decentralizaciju, ostvarit će se racionalizacija potrošnje javnog novca kojeg će se dio preusmjeriti u obrazovanje. Ulaganje u obrazovni sustav povećat će se i kroz EU fondove. Ne zalažu se za smanjenje plaća u javnom sektoru, a obrazovanje smatraju javnim servisom kojim se ulaže u budućnost i kojim se stvara dodatna vrijednost.

PAMETNO: Financiranje obrazovanja treba biti bazirano na meritokratskim kriterijima. Plaće treba povećati, ali ne od danas do sutra. Graduentno treba povećati ulaganje u obrazovanje tako da se uštedi na nečemu drugome.

PRIVATIZACIJA, VAUČERIZACIJA I JEDNAKA DOSTUPNOST

SINDIKATI VERTIKALE:

- 1) **Privatizacija obrazovanja** mnogima je sporna s obzirom na motive privatnika u javnom sektoru (primarni je uvijek zarada, a javni interes tek sekundarni). Rezultati privatnoga obrazovanja u RH počesto su upitni (pretvara se u prodaju diploma). U Finskoj, najboljem obrazovnom sustavu na svijetu, privatne škole gotovo da ne postoje. Mnogi upozoravaju da pozitivni učinci konkurencije između privatnoga i javnoga ne mogu postojati zbog bitno različite motivacijske strukture privatnih i javnih učilišta. Rizik privatnoga obrazovanja leži i u nuđenju partikularne i neznanstvene slike svijeta koje privatnik može protežirati.
- 2) **Neki se zalažu za vaučerizaciju**. To je na neizravni način snažan vjetar u leđa privatnom sektoru u obrazovanju. Strana iskustva s vaučerizacijom su porazna jer ona jača privatni sektor na štetu javnoga, doprinosi snažnom socijalnom raslojavanju u obrazovanju i slabi javne škole, a time i univerzalni karakter obrazovanja utemeljen na znanstvenoj slici svijeta (jer primjerice vaučere dobivene od države građanin može nositi i u privatne škole raznih svjetonazora).
- 3) Studiranje u RH je izuzetno skupo. 60% studenata plaća studij. To dovodi u pitanje **jednaku dostupnost svih građana visokom obrazovanju**.

DOMOLJUBNA KOALICIJA: Nisu protiv privatizacije jer ju zakon već sada dozvoljava. Napravit će određene promjene zakonskih i poreznih olakšica za kompanije koje će davati donacije obrazovnim institucijama, institutima ili u fond za istraživanje i razvoj koji planiraju osnovati.

Na otvorenom stolu g. Ružinski se izjasnio strogo protiv vaučerizacije, dok je g. Fuchs četiri dana kasnije za tportal.hr izjavio kako bi trebalo ostaviti mogućnost da se oni uvedu u budućnosti.

Kombinacijom direktnih (stipendije) i indirektnih potpora (subvencionirana prehrana, smještaj, prijevoz) pomaže se studiranje. Tek povećanim izdvajanjem za direktne potpore iz proračuna moći će se uvesti potpuno besplatno studiranje za najugroženije skupine studenata, čime bi se napokon i postigao cilj jednako dostupnog obrazovanja za sve.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE: Ne treba zabranjivati privatizaciju u obrazovanju, ali obrazovanje na privatnim institucijama se ne smije plaćati iz javnih sredstava. Vaučerizacija ne još, preduvjet za nju je vanjsko vrednovanje institucija i ishoda učenja. Studij treba biti besplatan za one koji redovno i uspješno studiraju.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI: Treba omogućiti besplatno školovanje putem besplatnih udžbenika i prehrane za sve te besplatnog prijevoza i smještaja za socijalne kategorije. Stipendirat će deficitarna zanimanja koja treba odrediti u suradnji s gospodarstvom. Protive se vaučerizaciji.

MOST: Privatno obrazovanje se nikako ne smije financirati javnim sredstvima. Protiv su vaučerizacije jer je to put da se jedan dobar dio državnog novca slije u privatne džepove. Obrazovanje mora biti jednako dostupno svima na svim razinama, a ne privilegija imućnih.

NAPRIJED HRVATSKA: Privatnom sektoru treba omogućiti investiranje u obrazovanje kadrova po programima u javnom sektoru. Ne trebaju se osnivati privatna veleučilišta i sveučilišta nego se interakcijom tržišta rada i javnog sustava, kroz financiranje posebnih kurikuluma, treba osigurati priljev sredstava, ujedno i razvoj projekata. Nisu se izjasnili o vaučerizaciji i o troškovima studiranja.

ORAH: Država ne treba podržavati privatno obrazovanje niti financirati privatno obrazovanje javnim novcem, a također ne podržavaju ni vaučerizaciju. Studenti ne bi trebali participirati u troškovima školarina na visokim učilištima jer se školarine financiraju iz poreza kojeg plaćaju njihovi roditelji. Sustav javnih potpora i školarina treba prilagoditi različitim potrebama studenata radi otvorenog pristupa studiranju na visokim učilištima u Hrvatskoj.

PAMETNO: Neutralni su kod vaučerizacije, jer ima dobrih strana kao što je kompetitivnost u sustavu, ali i loših jer kod nas nema korelacije između znanja, rada i uspjeha u životu pa dok se to ne uspostavi ne treba uvoditi vaučerizaciju. Kvalitetno obrazovanje treba biti dostupno svima. Po pitanju privatizacije obrazovanja njihovog stava nismo pronašli.

ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE

SINDIKATI VERTIKALE:

- 1) Mnogi misle da je **znanstvena produkcija i na sveučilištu i na institutima nedostatna**? Neki drže da su **sveučilišta slabo povezana s gospodarstvom** i da su ogromni potencijali akademske zajednice neiskorišteni. Po inovacijama na samom smo začelju, ne samo u EU. Drugi pak pokazuju da su **po jedinici financiranja naši rezultati među najvišima u EU**.
- 2) Najveća su nam **sveučilišta razmrvljena** bez utjecaja cjeline nad njegovim dijelovima. **Fakulteti su središta moći dok sveučilište kao uprava gotovo da i nema ovlasti**. Takvo stanje onemogućuje oblikovanje strategije razvoja i dugoročne politike sveučilišta, otežava programsko financiranje, onemogućuje mobilizaciju vlastitih prihoda za velike razvojne projekte sveučilišta, smanjuje mogućnost optimalnog upravljanja kadrovskim i materijalnim resursima, onemogućuje vertikalnu koordinaciju u upravljanju, hijerarhiju odgovornosti, kao i realizaciju bolonjskog procesa, jer je za unutarnju mobilnost kadrova nužno da svi zaposlenici budu zaposlenici sveučilišta. Takvo stanje fakultete čini profitnim centrima koji počesto konkuriraju jedni drugima i jedni drugima naplaćuju usluge itd., itd. **Bez integracije sveučilišta nema ni pravih sveučilišnih studija**.
- 3) **Bolonjski proces je u krizi** i to ne samo u Hrvatskoj. Ona se najviše manifestira u **nezapošljivosti prvostupnika** te u iščeznuću osnovnog cilja, da studij traje kraće, s mogućnošću bržeg zapošljavanja. Posljedica Bolonjskog procesa je obrnuti ishod. Studiji traju dulje, zapošljivost je slaba, a mobilnost studenata i profesora jednako skromna kao i prije.
- 4) Najavljuje se **restrukturiranje javnih instituta**. Znanstvena vlast drži da su instituti međusobno nepovezani, da ne ispunjavaju istraživačke potrebe države i da postoji kriza njihove misije.
- 5) **Ukidanjem automatizma napredovanja, stopiranjem zapošljavanja na sveučilištu** znanstveni je sustav upao u praznine, a srednja generacija je nastradala ili uslijed nemogućnosti napredovanja ili uslijed gubitka mogućnosti za rad na sveučilištu. Država je financirala te ljude i ta su sredstva bačena.

DOMOLJUBNA KOALICIJA: Promjenom zakonodavstva uspostaviti će mehanizme stvarnog programskog financiranja koje će povećati autonomiju i odgovornost sveučilišta pri planiranju i provedbi aktivnosti i razvoju ljudskih potencijala uz stimulativan sustav nagrađivanja djelatnika. Pri integraciji sveučilišta ne treba ukidati pravnu osobnost fakulteta. U Bolonjskom procesu treba prilagoditi programe prvostupnika tako da dobiju diplomu s kojom mogu raditi. Integrirati će neke istraživačke institute u sveučilište radi zajedničkog financiranja skupe opreme i prostora. Nisu za automatsko napredovanje, treba ga vezati uz kvalitetu. Razgovarat će sa sindikatima o problemima u obrazovanju.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE: Povezat će se znanstvenici sa gospodarstvom i donijet će se program potpore za ulaganje u znanost i obrazovanje. Planiraju povećati izdvajanja za znanost i istraživanje sa sadašnjih 0,75% na 1,4% BDP-a do 2020. godine, a u naredne tri godine povećati broj istraživača u RH za 15%. Pri integraciji sveučilišta ne treba ukidati pravnu osobnost fakulteta nego je provesti kroz lump sum sustav koji sveučilištu daje i potpunu autonomiju u odlučivanju o ljudskim potencijalima. Bolonjski proces treba odrediti potreban broj prvostupnika i magistara, a ostali bi trebali studirati na vlastiti trošak. Javne institute treba restrukturirati.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI: Uvest će sistematično i javno financiranje regionalne mobilnosti studenata u Hrvatskoj - osigurati će upućivanje sredstava prema onim studentima koji se odluče nakon trogodišnjeg studija, u jednoj hrvatskoj regiji prijeći na diplomski studij u drugoj hrvatskoj regiji. Sustav stipendija za one koji bi pristali na takvu mobilnost bio bi potaknut interesom gospodarstva. O ostalim pitanjima nisu iznijeli stav.

MOST: Treba jačati transfer tehnologije i inovacija. Sveučilište treba integrirati radi EU projekata koje sastavnice same za sebe nikada ne bi mogle dobiti. Bolonjski proces treba poboljšati konzultiranjem poslodavaca kako bi prvostupnici bili prepoznatljivi na tržištu rada. Razlika u znanstvenoj kvaliteti i znanstvenoj produkciji instituta u Hrvatskoj je ogromna i njihovo spajanje u tim uvjetima nije moguće. Prije integracije treba podići kvalitetu rada pojedinih instituta. Najboljim znanstvenicima i predavačima treba omogućiti napredovanje na sveučilištima.

NAPRIJED HRVATSKA: Potrebna je autonomija sveučilišta i prelazak na lump sum sustav koji omogućuje sveučilištu da samo odlučuje koliko mu docenata i profesora treba. Sveučilište treba integrirati, ali treba paziti što se integrira radi različite kvalitete sastavnica. U obrazovnom sustavu treba prijeći sa sustava „bubanja“ činjenica na afirmaciju kreativnosti i inovativnosti.

ORAH: Do 2020. izdvajanja za znanost treba podignuti na 3% BDP-a što se ne može ostvariti u trenutnom sustavu jer se ključne reforme koje bi dovele do gospodarskog rasta i razvoja uopće ne provode. Ne treba sva

sveučilišta u RH integrirati. Sveučilišta moraju sama odlučivati o svom unutarnjem ustrojstvu. Potrebno je ponovno uvesti principe Bolonjskog procesa te za sve studijske programe definirati koja točno zanimanja se preddiplomskom kvalifikacijom mogu obnašati, jer prva kvalifikacija mora biti kvalifikacija kojom se izlazi na tržište rada, a ne kvalifikacija za nastavak studija.

Instituti ne trebaju nužno biti integrirani u sveučilišta da bi ispunjavali svoju misiju. Treba donijeti sustav napredovanja prema kojem za izbore u zvanja zaposlenici trebaju ostvariti veće rezultate i koji bi zaposlenicima nudili veća financijska primanja.

PAMETNO: Treba promijeniti niz zakona kako bi sustav postao protočniji, kompetitivan, meritokratski i internacionalan. Provesti integraciju sveučilišta ali tek kada se u sustavu srede neke stvari, u protivnom će dobro organizirani fakulteti nazadovati. Treba promijeniti način izbora čelnika institucija te izbore lišiti politizacije. Sustav napredovanja treba posložiti po srodnim područjima u razvijenim državama.

Bolonjski proces treba reformirati; smanjiti broj preddiplomskih, a povećati broj diplomskih studija.

TABLIČNI PREGLED STAJALIŠTA STRANAKA

	DOMOLJUBNA KOALICIJA	HRVATSKA RASTE	KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI	MOST	NAPRIJED HRVATSKA	ORAH	PAMETNO
<i>Kako riješiti problem nasilja i omalovažavanja nastavnika?</i>	nema stava	nema stava	nema konkretnog rješenja	zakonskom regulacijom i propisivanjem kazni	nema stava	nema stava	nema stava
<i>Kako podići kvalitetu rada i učenja?</i>	kroz sustav napredovanja nastavnika	kroz ocjenjivanje nastavnika i nastavu u jednoj smjeni	kroz stručno usavršavanje nastavnika	kroz stimuliranje studija nastavničkih usmjerenja	kroz smanjivanje administrativnih poslova	kroz motivirajući sustav napredovanja i manji broj učenika u razredima	kroz postavljanje obrazovanja i znanosti kao temelja društva
<i>Kako riješiti problem nepodudarnosti programa s potrebama gospodarstva?</i>	prilagođavanjem programa s potrebama tržišta	nema stava	promjenom obrazovnih programa	usklađivanjem kurikuluma s potrebama poslodavaca	izradom projekcije potreba tržišta rada i usklađivanjem kurikuluma	strategijom ljudskih potencijala usklađenom s gospodarstvom	nema stava
<i>Treba li nastaviti s provođenjem kurikularne reforme?</i>	DA - ali je treba izmijeniti uz pomoć nastavnika i stručnjaka	DA	DA	DA - uz izradu kurikuluma u suradnji s poslodavcima	DA - uz prilagođavanje potrebama gospodarstva	DA	DA
<i>Treba li zadržati državnu maturu?</i>	nema stava	DA - uz promjene u sadržaju	nema stava	DA - uz određena poboljšanja	nema stava	DA - prilagoditi je učenicima srednjih strukovnih škola	DA - uz poboljšanja
<i>Kako i kada povećati izdvajanja za obrazovanje i znanost?</i>	iz povećanja BDP-a i sredstava iz EU fondova - već u 2016.	7,5 milijardi kuna iz EU fondova do 2020.	iz gospodarskog rasta - izdvajanje za obrazovanje najmanje 9,5% BDP-a do 2019.	novac iz proračunskih rupa usmjeriti u STEM područja	privlačenjem sredstava iz privatnog sektora uz porezne olakšice	racionalizacijom potrošnje javnog novca te kroz EU fondove	graduentno povećanje uz uštedu na nečemu drugome
<i>Treba li povećati ili smanjiti plaće u javnom sektoru?</i>	povećati - sukladno povećanju BDP-a	povećati - sukladno povećanju BDP-a	povećati - sukladno povećanju BDP-a	kvalitetne nastavnike treba nagraditi napredovanjem	ukinuti sustav koeficijenta i uvesti meritokratski sustav	ne zalažu se za smanjivanje plaća	povećati plaće kada za to bude mogućnosti
<i>Privatizacija obrazovanja?</i>	DA	DA - ali bez financiranja javnim sredstvima	nije izražen jasan stav	DA - ali bez financiranja javnim sredstvima	NE	NE	nema stava
<i>Vaučericizacija u obrazovanju?</i>	NEJASAN STAV - neki pojedinci protiv, neki za uvođenje u budućnosti	NE U OVOM TRENUTKU	NE	NE	nema stava	NE	NEUTRALNI
<i>Kako osigurati jednaku dostupnost visokom obrazovanju?</i>	kroz stipendije, potpore, besplatno studiranje za najugroženije skupine	kroz besplatno studiranje za one koji redovito i uspješno studiraju	kroz stipendiranje deficitarnih zanimanja	kroz fond za stipendiranje studenata	nema stava	kroz javne potpore i školarine prilagođene potrebama studenata	smatraju potrebnim, ali nemaju konkretnih rješenja
<i>Kako povećati znanstvenu produkciju na sveučilištima i institutima?</i>	kroz programsko financiranje i povećanje autonomije sveučilišta	kroz povezivanje s gospodarstvom, potpore i povećanje izdvajanja	nema stava	kroz jačanje transfera tehnologije i inovacija	kroz jačanje autonomije i afirmaciju kreativnosti i inovativnosti	kroz povećanje izdvajanja za znanost	kroz promjenu zakonskih propisa

	DOMOLJUBNA KOALICIJA	HRVATSKA RASTE	KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI	MOST	NAPRIJED HRVATSKA	ORAH	PAMETNO
<i>Treba li integrirati sveučilišta?</i>	DA - ali bez ukidanja pravne osobnosti fakulteta	DA - ali kroz lump sum sustav, bez ukidanja pravne osobnosti fakulteta	nema stava	DA	DA - ali radi različite kvalitete i naravi sastavnica treba paziti što se integrira	NE NUŽNO - sveučilišta sama trebaju odlučivati o svom unutarnjem ustrojstvu	DA - pravna integracija, ali tek kada se uredi sustav
<i>Kako poboljšati Bolonjski proces?</i>	prilagoditi programe prvostupnika potrebama tržišta rada	odrediti potreban broj prvostupnika i magistara	kroz sistematično i javno financiranje regionalne mobilnosti studenata	kroz prepoznatljivost prvostupnika na tržištu rada	nema stava	definirati preddiplomske kvalifikacije kao kvalifikacije za tržište rada	smanjiti broj preddiplomskih i povećati broj diplomskih studija
<i>Treba li i na koji način restrukturirati javne institute?</i>	DA - kroz integraciju nekih instituta u sveučilišta	DA - jer nemaju svi znanstvenu masu	nema stava	DA - ali prije integracije treba podići kvalitetu rada pojedinih instituta	nema stava	integracija instituta nije nužna	primarno je definirati ciljeve instituta, dok je integracija sekundarna
<i>Kakav sustav napredovanja na sveučilištima nam treba?</i>	napredovanje treba biti vezano uz kvalitetu, a ne automatsko	sustav napredovanja treba biti u ingerenciji sveučilišta	nema stava	napredovanje treba omogućiti najboljima	nema stava	meritokratski sustav napredovanja koji omogućava i veća primanja	kriterije za napredovanje posložiti po srodnim područjima

INTEGRALNA STAJALIŠTA STRANAKA

DOMOLJUBNA KOALICIJA

- **Napredovanje nastavnika** treba vezati uz kvalitetu njihovog rada. **Školske programe** će flexibilizirati i uskladiti s razvojem tehnologije te prilagoditi potrebama tržišta rada. Na sveučilištima ne postoji **upisna politika** niti postoji utjecaj gospodarstva na obrazovanje.
- **Kurikularna reforma** se treba provesti, ali nisu zadovoljni s dosadašnjim napretkom, treba ga napraviti na novim osnovama i uključiti nastavnike u njegovu izradu koji se do sada nisu dovoljno uključili jer ne žele za to vrijeme ostaviti svoja radna mjesta. Timu koji radi na kurikulumu treba priključiti kvalitetne ljude iz svih područja. Poticati će kreativnost, poduzetnički duh i informatičke vještine učenika. Pokrenut će **dogradnju postojećih i izgradnju novih škola** u sredinama u kojima učenici pohađaju nastavu **u tri smjene**. Nastavu u jednoj smjeni uspostaviti će kroz nekoliko godina uz pomoć sredstava iz EU fondova kojima će poboljšati infrastrukturu i prostore škola kako bi se nesmetano mogli provoditi fakultativni i izborni sadržaji.
- Prvo se mora razviti **gospodarstvo** kako bi novac za financiranje obrazovanja i znanosti te povećanje plaća, koje sada nisu dostatne, došao iz povećanja BDP-a. U 2016. je cilj povećati sredstva iz proračuna za financiranje obrazovanja i znanosti, također za tu svrhu povući što više novca iz europskih infrastrukturnih fondova.
- Nisu protiv **privatizacije** jer zakon već sada dozvoljava postojanje privatnih škola i visokih učilišta. U svojem programu planiraju određene promjene zakonskih i **poreznih olakšica** kompanijama koje će davati donacije obrazovnim institucijama, institutima ili u fond za istraživanje i razvoj kojeg planiraju osnovati.

Po pitanju **vaučerizacije**, na okruglom stolu Matice g. Ružinski je rekao kako su izričito protiv nje u visokom obrazovanju jer ona nema veze s kvalitetom obrazovanja. Međutim g. Fuchs, predsjednik Odbora za visoko obrazovanje HDZ-a, u intervjuu danom tportal.hr četiri dana kasnije rekao je kako su vaučeri zgodna stvar, no ne vjeruje da su u ovom trenutku rješenje za Hrvatsku, ali treba ostaviti otvorenu mogućnost da se oni uvedu u budućnosti u nekom prijelaznom, kombiniranom obliku. U takvu reformu trebalo bi uključiti banke, fondove i sl. „Prijelaz na **vaučere** preko noći podrazumijevao bi da studentu date vaučer na određeni iznos dok bi sve ostalo on rješavao sam. To bi u pitanje dovelo i studentski standard“, kazao je g. Fuchs.

- Promjenom zakonodavstva uspostaviti će mehanizme stvarnog **programskog financiranja** koje će povećati autonomiju i odgovornost sveučilišta pri planiranju i provedbi aktivnosti i razvoju ljudskih potencijala uz stimulativan sustav nagrađivanja djelatnika. Pri **integraciji** ne treba ukidati pravnu osobnost fakulteta te treba imati akademsku i financijsku kontrolu sustava. **Bolonjski proces** nije izvršio svoju zadaću, nitko ne zna što s prvostupnikom, treba prilagoditi programe tako da

prvostupnik dobije diplomu s kojom može raditi. Obzirom da 80% učenika nakon srednje škole upiše fakultet, a samo ga 30% i završi, treba promijeniti cijeli sustav.

Većim **ulaganjem u znanost**, istraživanje i visoko obrazovanje te povećanje suradnje visokoškolskih i znanstvenih institucija s gospodarstvom, osigurat će stabilnost istraživačkog rada. **Financiranje** znanstveno-istraživačkih projekata osigurat će se putem Hrvatskog fonda za znanost i Hrvatskog fonda za istraživanje i razvoj. Integrirat će neke istraživačke **institute** u sveučilište radi zajedničkog financiranja skupe opreme i prostora. Ljudi iz instituta bi trebali sudjelovati na nastavi na sveučilištu. **Napredovanje** treba vezati uz kvalitetu rada, nisu za automatsko napredovanje. Razgovarat će sa sindikatima o problemima u obrazovanju.

KOALICIJA HRVATSKA RASTE:

- Kvaliteta obrazovanja narušena je padom sustava vrijednosti u kojemu je **novac** na prvom mjestu, umjesto znanja rada i poštenja. Dići će kvalitetu rada kroz ocjenjivanje nastavnika i vanjskim vrednovanjem ishoda učenja učenika, a ne sustavom koeficijenata gdje dobiješ istu plaću, radio ili ne radio. Prvi koraci promjena već su napravljeni kroz Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije. Do **rada u jednoj smjeni** je nažalost dug put i puno novaca.
- Nastavit će **kurikularnu reformu** uz gotovo milijardu eura iz EU fondova, a najviše sredstava će uložiti u edukaciju nastavnika kako bi mogli ta znanja na novi i moderniji način prenijeti učenicima. Novi kurikulumi idu u smjeru rasterećenja nastavnih programa te razvijanju kreativnosti kod učenika. Naglasak se daje na nove metode rada i usvajanje znanja i vještina **putem cjeloživotnog učenja**. **Državnu maturu** treba zadržati, ali promijeniti kontekst zadataka prema rješavanju problema, a ne faktografiji. Možda će ukinuti B razinu državne mature. **Strukovno obrazovanje** zahtijeva cjelovitu reformu, ne samo uvođenje strukovne mature. Započeli su sa izradom Programa razvoja sustava strukovnog obrazovanja s naglaskom na povezivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada.
- Do 2020. će iz EU fondova uložiti 7,5 milijardi kuna za sve programe u sustavu obrazovanja i znanosti, uključujući i poboljšanje studentskog standarda i infrastrukture. Sa **plaćama nastavnika** nisu zadovoljni, ali prije njihovog povećanja treba vidjeti koliko će rasti BDP.
- Ne treba zabranjivati **privatizaciju** u obrazovanju jer privatne obrazovne ustanove nude svoje programe na tržištu čime se potencijalno, jačanjem konkurencije, može pozitivno utjecati na kvalitetu obrazovnih programa i institucija u javnome sektoru. Unatoč tome, politički upitnim i neodgovornim prema javnosti smatraju omogućavanje privatizacije u smislu da se obrazovanje na privatnim institucijama plaća iz javnih sredstava, odnosno stvaranje mogućnosti da cijelo društvo plaća privatne profite, pogotovo kada ista vrsta usluge postoji u javnom sektoru. **Vaučerizacija** ne još, možda za 10 godina, preduvjet za nju je vanjsko vrednovanje institucija i ishoda učenja. Studij treba biti **besplatan** za one koji redovno i uspješno studiraju, obrazovanje treba biti **dostupno** za sve na svim razinama. Ide se u izgradnju novih kapaciteta u studentskim domovima, a postojeći se obnavljaju. U idućih par godina udvostručit će broj stipendija.
- Hrvatski **znanstveni output** je natprosječno dobar u odnosu na uložena sredstva. Znanstvenike treba motivirati i povezati sa gospodarstvom, a tome su prilagodili novi model financiranja visokih učilišta kojim se potiče **povećanje broja upisanih na tehničkom, biotehničkom, biomedicinskom i prirodnom okruženju**. U pripremi je Pravilnik o financiranju instituta i sveučilišta kojim se želi legalizirati zarada institucija koje kvalitetno rade. Cilj je povećati broj istraživača u RH za 15% u naredne tri godine. Donijet će program potpore za ulaganje u znanost i obrazovanje. Integraciju sveučilišta ne treba provoditi na način da se ukine pravna osobnost fakulteta, nego je provesti kroz lump sum sustav. **Bolonjski proces** je dobra ideja, ali loše provedena, treba odrediti potreban broj prvostupnika i magistara, a ostali bi trebali studirati na vlastiti trošak. Treba restrukturirati javne **institute** jer 25 ih je društveno humanističkih od kojih neki nemaju znanstvenu masu. Kroz lump sum sustav sveučilište ima potpunu autonomiju kada profesor ode u mirovinu odlučiti hoće li napraviti lanac napredovanja ili zaposliti novu osobu.

KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI

- Struci nastavnika i profesora treba vratiti dostojanstvo primjerenim odnosom prema njima. Omogućit će prekvalifikaciju nastavnika koji postanu **tehnoški višak** radi manjka djece u školama. Poticat će odgajatelje da nastave dodiplomski studij i omogućiti im da izvode predškolske programe. Nastavnike treba **stručno usavršavati** jer će bez toga vanjsko vrednovanje uvijek pokazivati negativne trendove. Škole treba otvoriti za vrijeme školskih praznika i u njima izvoditi programe koji se plaćaju (strani jezici, sport, preventivni programi) čime bi se pomoglo i roditeljima kako ne bi brinuli kuda sa djecom za vrijeme praznika. Treba **umrežiti učitelje i nastavnike** da razmjenjuju iskustva te im dati

alate za bolju komunikaciju sa kolegama i roditeljima kako bi školske ustanove bile istinska podrška životu u zajednici i time se podigla kvaliteta života. Stvari treba snažno pokrenuti: treba definirane ciljeve realizirati sredstvima strukturnih fondova, promijeniti programe obrazovanja i uložiti u buduće gospodarstvo na način da kompetentni obrazovni sustav počne stvarati kompetentne ljude, sposobne da funkcioniraju na domaćem, ali i međunarodnom tržištu rada. **Decentralizacijom** omogućiti lokalnoj zajednici da prema svojim potrebama otvara vrtiće i škole. Utjecaj lokalne politike na školske odbore je neminovan jer se ustanove moraju otvoriti prema lokalnoj zajednici. Predstavnici lokalne politike u školskim odborima moraju biti spona između škola i zajednice.

- Podržavaju **kurikularnu reformu**, a pozitivno je što su se uključili i stručnjaci. Povezat će kurikulume s potrebama industrije. Uključit će **građanski odgoj** kao predmet u kurikularnu reformu.
- Kažu kako je hrvatski stručnjak najbolji hrvatski izvozni proizvod te da se to može zaustaviti jedino gospodarskim rastom iz čega će proizaći i više novca za obrazovanje i znanost. U državnom proračunu **sredstva za obrazovanje** treba prioritarno povećati na 4% BDP-a, ili na 11-12% udjela u proračunu u narednom četverogodišnjem razdoblju.
- Uloga socijalnog društva, kakvom trebamo težiti, je omogućiti djeci stjecanje kvalifikacije, a to se mora osigurati kroz **besplatno školovanje** posebno putem besplatnih udžbenika i prehrane za sve razine obrazovanja te besplatnog smještaja i prijevoza za socijalne kategorije. Stipendirat će deficitarna i neka druga interesna zanimanja koja treba odrediti u suradnji s gospodarstvom. Imaju u planu izgraditi 20.000 soba u učeničkim i studentskim domovima do kraja treće godine mandata financiranih kroz socijalne fondove EU i građenih kroz novi ciklus modela javno-privatnog partnerstva. Protive se **vaučerizaciji**.
- Uvest će sistematično i javno financiranje **mobiliteti studiranja** u Hrvatskoj jer je regionalna mobilnost studenata ključ poboljšanja u području visokog obrazovanja kao što je i mogućnost užeg povezivanja znanosti i obrazovanja s gospodarstvom. Poznato je da je fakultetski sustav u Hrvatskoj najranjiviji u realizaciji studija po principu 3 godine preddiplomskog i 2 godine diplomskog studija gdje se pojavljuje stanovita nepovoljna razdjelnica u spoju te dvije razine. Osigurati će da se značajna sredstva namijenjena znanosti i visokom obrazovanju upute prema onim studentima koji se odluče nakon trogodišnjeg studija, u jednoj hrvatskoj regiji prijeći na diplomski studij u drugoj hrvatskoj regiji. Sustav **stipendija** za one koji bi pristali na takvu mobilnost bio bi potaknut interesom gospodarstva, ali i fondova za regionalni razvoj koji bi za praksu ovakve mobilnosti bili posebno zainteresirani. Jednako tako morat će se raditi zbog manjka visokoobrazovanih kadrova na sufinanciranju studija za strane državljane i to također u sklopu ovog projekta o novoj mobilnosti.

MOST

- Povećat će kvalitetu osnovnoškolskog obrazovanja kao temelja za visoko obrazovanje. Treba stimulirati **studije nastavnčkih usmjerenja**. Nastavnike treba **zaštiti zakonom** koji bi propisivao kazne za roditelje i disciplinske mjere za nasilje nad nastavnicima i među djecom. Provest će anonimne ankete među učenicima sa pitanjima formuliranim tako da prvenstveno ispituju način rada nastavnika i pridodati im poslove koji nastavnici rade izvan razreda te prema tim rezultatima nagraditi nastavnike predanije svom poslu. Kroz EU projekt EcoRaMa (ekologija, računarstvo i matematika) kurikulum ovih područja uskladit će sa potrebama poslodavaca. **Politici** nema mjesta u školama.
- Reformu **kurikuluma** treba nastaviti jer je provode stručni ljudi. Obrazovni proces treba prilagoditi kompetencijama koje se traže u gospodarstvu; izraditi kurikulume u suradnji s poslodavcima. Državnu **maturu** treba zadržati, ali uz poboljšanja od strane stručnjaka i iskustvo sindikata.
- Novac koji odlazi u proračunske rupe usmjeriti u STEM područja (znanost, tehnologija, inženjering, matematika) jer ta područja mogu izvući zemlju iz krize. Treba pronaći mehanizme snažnog poticanja transfera tehnologije i inovacija prema analizi mogućnosti svakog fakulteta već napravljenoj od strane inozemnih stručnjaka. Ne smije se oduzimati više sredstva znanosti i obrazovanju jer bi to produbilo gospodarsku krizu. Kvalitetne nastavnike treba nagraditi napredovanjem.
- **Privatno obrazovanje** se nikako ne smije financirati javnim sredstvima radi već velikog broja javnih sveučilišta i veleučilišta te radi nemogućnosti kontrole kvalitete izvođenja nastave, studijskih programa, kvalitete nastavnika, materijalnih resursa za izvođenje nastave na privatnim ustanovama od strane Odbora za upravljanje kvalitetom Sveučilišta. Protive se **vaučerizaciji** jer je to put da se jedan dobar dio državnog novca slije u privatne džepove. Obrazovanje mora biti jednako dostupno svima na svim razinama, moćne tvrtke, ali i pojedinci, jedan dio svojih pozamašnih profita do kojih su došli uz pomoć hrvatskih građana bi trebali ulagati u fond za stipendiranje studenata. Studentski krediti trebaju biti povoljniji.

- Produkcija na sveučilištima je neujednačena, treba nagraditi kvalitetni rad kako bi se i druge potaklo da rade bolje i više. Treba jačati **transfer tehnologije** i inovacija donošenjem pravnih akata koji to područje reguliraju, uspostavljanjem **ureda pri MZOS** koji bi bio posrednik između znanstvenika i gospodarstvenika, koji bi na temelju rezultata istraživanja mogli povezati točno određenu osobu - privrednika sa znanstvenikom. MZOS bi i samo trebalo raspolagati određenim sredstvima koja bi dodijelilo znanstvenicima na temelju natječaja za one projekte koji su već u podmakloj fazi istraživanja, a imaju potencijal inovacije, o čemu bi trebali odlučivati eksperti. Sveučilište treba **integrirati** jer tako možemo prijavljivati EU projekte koje sastavnice same za sebe nikada ne bi mogle dobiti. **Bolonjski proces** treba poboljšati konzultiranjem poslodavaca kako bi se, definiralo znanja, vještine i kompetencije koje prvostupnici moraju imati kako bi bili prepoznatljivi na tržištu rada. **Mobilnost** studenata mora zaživjeti.

Razlika u znanstvenoj kvaliteti i znanstvenoj produkciji **instituta** u Hrvatskoj je ogromna i njihovo spajanje u tim uvjetima nije moguće. Prije integracije treba podići kvalitetu rada pojedinih instituta.

Trebalo bi omogućiti napredovanja na sveučilištima, ali onim najboljima koji bi trebali zadovoljiti točno definirane kriterije više od onih minimalnih za napredovanje. Kriterije napredovanja treba ujednačiti barem u srodnim područjima. Treba uvesti mjesto **trajnog asistenta** jer doktori znanosti koji ne mogu dobiti docentska mjesta jer je njihov broj limitiran, a za čijim radom u nastavi i znanosti postoji potreba, ne bi smjeli završiti na burzi rada.

NAPRIJED HRVATSKA

- Nastavnici imaju previše **administrativnih** poslova i to treba promijeniti kako bi to vrijeme mogli iskoristiti za korisnije stvari.
- Treba izraditi petogodišnje ili desetogodišnje projekcije **potreba tržišta rada** i prema tome napraviti kurikulume od kojih bi gospodarstvo imalo koristi i stoga ih i financiralo.
- Pokušat će privući sredstva iz privatnog sektora **poreznim olakšicama** za ulaganje u znanost i obrazovanje, obzirom da ona iz državnog proračuna nisu dostatna. Nastavnici i znanstvenici ne bi trebali biti u sustavu koeficijenata već treba novčano nagraditi one koji daju više kako bi ih se motiviralo – uvesti meritokratski sustav na mjerljivim rezultatima. Vratiti u nastavničku satnicu njihove izvannastavne aktivnosti jer škola ne služi samo za obrazovanje nego i za odgoj. Žele više nastavnika i studenata u sustavu.
- Privatnom sektoru treba omogućiti investiranje u obrazovanje kadrova po programima u javnom sektoru. Ne trebaju se osnivati **privatna veleučilišta** i **sveučilišta** nego se interakcijom tržišta rada i javnog sustava, kroz financiranje posebnih kurikuluma, treba osigurati priljev sredstava, ujedno i razvoj projekata. Nisu se izjasnili o **vaučerizaciji**.
- Potrebna je autonomija sveučilišta i prelazak na **lump sum sustav** koji sveučilištu daje odgovornost da samo odlučuje koliko mu docenata i profesora treba. Sustav znanosti treba debirokratizirati. Sveučilište treba integrirati, ali paziti što se integrira jer nisu sve sastavnice sveučilišne naravi, niti su na istoj razini po kvaliteti, broju studenata i po onome čime se bave. U obrazovnom sustavu treba prijeći sa sustava „bubanja“ činjenica na afirmaciju **kreativnosti** i inovativnosti. I profesori i studenti moraju biti odgovorni; nedopustivo je da se studira dugi niz godina i polaže isti ispit 8 puta.

ORAH

- Učenici u hrvatskim školama su nemotivirani za učenjem najčešće zbog sustava koji im postavlja prevelike zahtjeve i koji je izuzetno krut prema njihovim specifičnim potrebama. S druge strane, **nastavnička profesija** je degradirana, rad u školama je potplaćen i neatraktivan. Potrebno je reformirati **kurikulum** čime bi se stvorio nastavni plan i program koji neće biti opterećujući za učenike, a paralelno s time unaprijediti socijalni i profesionalni status nastavnika kroz uvođenje novog, motivirajućeg sustava napredovanja.

Hrvatskoj nedostaje **jedinstvena strategija razvoja ljudskih potencijala** koja treba biti usklađena s gospodarskom i obrazovnom strategijom. Kontinuirano praćenje potreba gospodarstva i **sustav stipendiranja** mogu značajno utjecati na povećanje broja stečenih kvalifikacija u deficitarnim zanimanjima. U **školskim odborima** trebaju sjediti građani i roditelji.

- Ocjenjuju pozitivnim **kurikularnu reformu** kojim će se kreirati nastavni planovi i programi utemeljeni na ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. Podržavaju Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije i smatraju kako ju je potrebno provesti u potpunosti, neovisno o vladajućoj stranci i/ili koaliciji. **Državna matura** nije prilagođena učenicima srednjih strukovnih škola što je veliki propust jer se time stvara klasna diferencijacija učenika, stoga ju je potrebno prilagoditi i njima.

- Hrvatski obrazovni sustav nedovoljno ulaže u **modernizaciju** obrazovanja, **infrastrukturne** projekte kao i **plaće** u osnovnom i srednjem školstvu. Kroz reformu javne uprave, teritorijalni preustroj i decentralizaciju, ostvarit će se **racionalizacija potrošnje javnog novca** dio kojeg će se preusmjeriti u obrazovanje. Kroz racionalizaciju i veću iskoristivost sredstava iz EU fondova, moguće je povećati ulaganje u obrazovni sustav. Ne zalažu se za smanjenje plaća u javnom sektoru, nego za sustav u kojem svi zaposlenici javno i odgovorno obavljaju svoj posao i za to su adekvatno plaćeni. Obrazovanje se ne smije smatrati javnim resorom koji "guta" novac, već javnim servisom kojim se ulaže u budućnost i kojim se stvara dodatna vrijednost.
- Država ne treba podržavati **privatno obrazovanje** niti financirati privatno obrazovanje javnim novcem. **Vaučerizaciju** ne podržavaju. **Studiranje** u Hrvatskoj nije besplatno jer se studiranje ne mjeri samo time koliko država izdvaja za studenta već je tu i smještaj, prijevoz, prehrana. Studenti ne bi trebali participirati u troškovima školarina na visokim učilištima jer se školarine financiraju iz poreza kojeg plaćaju njihovi roditelji. Uvođenje školarina na studije u RH bi bilo pogubno za proširenje pristupa visokom obrazovanju i socijalnu dimenziju obrazovnog sustava, a samim time RH ne bi ostvarila cilj od 40% visokoobrazovanih građana/ki. Postojeći sustav državnih potpora za studiranje ne prepoznaje ranjive skupine u obrazovanju kao što su studenti koji studiraju uz rad, **studenti s djecom**, studenti iz ruralnih područja, i dr. te bi se **sustav javnih potpora** i školarina trebao prilagoditi različitim potrebama studenata. To je jedini način za ostvarenje maksimalnog otvorenog pristupa studiranju na visokim učilištima u Hrvatskoj.
- Sustav **financiranja** znanosti je izuzetno loš u pogledu načina financiranja te izdvajanja za znanost. Potrebno je do 2020. izdvajanja podignuti na 3% BDP-a što se ne može ostvariti u trenutnom sustavu jer se ključne reforme koje bi dovele do gospodarskog rasta i razvoja uopće ne provode. Znanstveni sustav je potrebno unaprijediti na način da se podigne stupanj znanstvene produkcije te da se institucije osnaže na način da mogu prijavljivati i provoditi veći broj znanstveno-istraživačkih projekata. Ne smatramo da bi sva sveučilišta u RH trebala biti **integrirana**. Sveučilišta moraju sama odlučivati o svom unutarnjem ustrojstvu. Njihovo financiranje treba provoditi kroz programske ugovore kojima se sveučilišta obvezuju na postizanje pojedinih ciljeva u skladu sa Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije. Hrvatska nije uvela **Bolonjski proces** u potpunosti jer je od svih bolonjskih principa uvela samo ECTS. "Bolonja" je uvedena bez višegodišnje edukacije o cjelokupnom procesu. Hrvatska visoka učilišta su četverogodišnje studije 'preslikali' na preddiplomske i diplomske umjesto samo na preddiplomske. Time su de facto ignorirani principi trociklusnog sustava koji je temelj Bolonjskog procesa. Hrvatski studenti nisu prisiljeni studirati na diplomskom studiju jer s preddiplomskim studijem ne mogu naći posao, već nastavljaju studiranje na diplomskom studiju zato što visoka učilišta nisu definirala koja zanimanja studenti mogu obavljati završetkom preddiplomskog studija. Potrebno je kroz Registar HKO-a definirati koja znanja se stječu završetkom preddiplomskog studija i koja točno zanimanja se preddiplomskom kvalifikacijom mogu obnašati. Prva kvalifikacija (preddiplomski studij) mora biti kvalifikacija kojom se izlazi na tržište rada, a ne kvalifikacija za nastavak studija. **Instituti** ne trebaju nužno biti integrirani u sveučilišta da bi ispunjavali svoju misiju. Javni instituti moraju biti povezani sa organima javne vlasti i gospodarstvom te provoditi istraživanja kojima doprinose društvu u cjelini. Trenutno stanje u sustavu **napredovanja** je poražavajuće. Potrebno je svim zaposlenicima omogućiti nastavak napredovanja po uvjetima koji su vrijedili u vrijeme kada su ušli u sustav. Paralelno s time, vlast treba donijeti paralelni sustav napredovanja prema kojem za izbore u zvanja zaposlenici trebaju ostvariti veće rezultate i koji bi zaposlenicima nudili veća financijska primanja.

PAMETNO

- Do 2031. (stranka Pametno želi postaviti obrazovanje i znanost kao temelj društva do 2013. godine) sve škole bi trebale biti u jednoj smjeni, a učitelji jedno od najpoželjnijih 10 zanimanja. Rezultati PISA testova za hrvatske učenike trebaju biti iznad prosjeka OECD zemalja. Treba maknuti politiku iz školskih odbora.
- Sustav obrazovanja u RH nije u skladu sa zahtjevima modernog života, stoga treba napraviti njegovu korjenitu reformu. Treba provesti cjelovitu reformu **kurikuluma**, u njoj trebaju sudjelovati stručnjaci iz područja obrazovanja. Pri dizajniranju novih kurikuluma treba posebno obratiti pažnju na metode praćenja i evaluacije rezultata u obrazovanju temeljene na provjeri postignutih ishoda učenja, kako bi se pravodobno moglo reagirati i popravljati sustav tamo gdje rezultati evaluacije pokažu da je potrebna promjena. **Obavezno obrazovanje** treba trajati **10 godina**, a djecu treba dodatno opteretiti jer bez stresa, rada i napora se ne može ništa postići. Moramo uspostaviti sustav

koji konstantno gura učenike da daju najbolje od sebe. Treba implementirati i Strategiju obrazovanja i znanosti na kojoj je radilo 130 stručnjaka. Stručnjaci je trebaju definirati, a političari se trebaju baviti samo nadzorom i upravljanjem promjenama koje ona donosi. **Državnu maturu** treba zadržati, ali popraviti.

- Javne financije trebaju biti bazirane na **meritokratskim** kriterijima. **Plaće** treba povećati, ali se to ne može ostvariti u kratkom roku. Graduentno treba povećati ulaganje u obrazovanje tako da se uštedi na nečemu drugome.
- Neutralni kod **vaučerizacije**, jer ima dobrih strana kao što je kompetitivnost u sustavu, ali i loših jer kod nas nema korelacije između znanja, rada i uspjeha u životu pa dok se to ne uspostavi ne treba uvoditi vaučerizaciju. Kvalitetno obrazovanje treba biti dostupno svima.
- Promijeniti niz zakona kako bi sustav postao protočniji, kompetitivan, meritokratski i internacionalan. Provesti **integraciju** sveučilišta, ali tek kada se u sustavu srede neke stvari, u protivnom će dobro organizirani fakulteti nazadovati. Nakon integracije sveučilište treba postati pravna osoba, fakulteti i umjetničke akademije podružnice u smislu Zakona o ustanovama, a svi sadašnji zaposlenici pojedinih fakulteta i umjetničkih akademija postali bi zaposlenici sveučilišta. **Bolonjski proces** treba reformirati jer ima dobre ciljeve, ali nije dobro proveden kod nas. Smanjiti broj preddiplomskih, a povećati broj diplomskih studija. Treba pojednostaviti sustav stečenih kvalifikacija i omogućiti veću **mobilitnost** studenata. Primarno je raditi na definiciji ciljeva instituta, a onda je sekundarno hoće li se instituti integrirati sa sveučilištima. Zakonom će inzistirati na autonomiji ustanova uz poštivanje načela **odgovornosti** i racionalnog odnosa prema javnim sredstvima. Treba promijeniti način izbora čelnika institucija; rektora ne smiju birati dekani, već manji broj nepristranih ljudi i bez politike ili ga trebaju birati svi profesori. Sustav **napredovanja** treba znatno postrožiti te ne treba u raznim područjima imati iste kriterije za ocjenjivanje. Kriteriji trebaju biti isti po srodnim područjima u razvijenim državama, npr. jedni kriteriji za humanističke znanosti, drugi za prirodne itd.

Na okrugli stol nismo mogli zvati sve stranke pa tako niti stranku **U ime obitelji – projekt Domovina**, međutim, oni su nam čuvši za naš Okrugli stol samoinicijativno dostavili svoje odgovore na naša pitanja koje možete pročitati na donjoj poveznici:

http://www.nsz.hr/datoteke/15-16/Sindikatski_odgovori_UiO_28102015.pdf

U Zagrebu, 3. studenoga 2015.

**MATICA HRVATSKIH SINDIKATA
VERTIKALA SINDIKATA OBRAZOVANJA**